

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 15 kwietnia 2021 r.

Sąd Okręgowy w Poznaniu XIV Zamiejscowy Wydział Cywilny z siedzibą w Pile

w składzie następującym

Przewodniczący: sędzia Jolanta Czajka-Bałon

Protokolant: st.sekr.sąd Grażyna Bielicka

po rozpoznaniu w dniu 18 marca 2021 r. w Pile

na rozprawie

sprawy z powództwa **Skarbu Państwa – Naczelnika Urzędu Skarbowego w C.**

przeciwko **E. G.**

o uznanie czynności prawnej za bezskuteczną

1. uznaje czynność prawną w postaci umowy o podział majątku wspólnego z dnia 30 grudnia 2014 r. zawartą w formie aktu notarialnego pomiędzy A. G. (1), a jego żoną pozwaną E. G., przed notariuszem P. P. (1) prowadzącym kancelarię notarialną w C. (rep. A 12781/2014) w zakresie jakim dokonano ich podziału majątku wspólnego (wspólność ustawowa małżeńska) w ten sposób, że E. G. nabyła w całości niezabudowaną nieruchomości stanowiącą działkę nr (...), położoną w Z., objętą księgą wieczystą Kw. Nr (...), opisaną w § 1 ww. aktu oraz spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu mieszkalnego oznaczonego nr (...), usytuowanego w budynku położonym w C. przy ul. (...), opisane w § 2 tego aktu (obecnie objęte księgą wieczystą Kw. nr (...))

za bezskuteczną wobec Skarbu Państwa - Naczelnika Urzędu Skarbowego w C., któremu wobec A. G. (1) przysługuje wierzytelność z tytułu niezapłaconych zobowiązań podatkowych w podatku od towarów i usług oraz w podatku dochodowym z należnymi odsetkami od zaległości podatkowych, powiększonymi o koszty upomnień i koszty egzekucji, których łączna wysokość uwzględniając należność główną oraz odsetki za zwłokę na dzień 30 grudnia 2014 r. wyniosła 263.982,02 zł, w tym 243.316,02 zł należności głównej oraz 20,666 zł odsetek, z tytułu: **podatku od towarów**

i usług za okresy stwierdzone tytułami wykonawczymi:

- (...) (tytuł wykonawczy SM (...))
- (...) (tytuł wykonawczy SM (...))
- (...) (tytuł wykonawczy SM (...))
- (...) (tytuł wykonawczy SM (...))
- (...) (tytuł wykonawczy SM (...))
- (...) (tytuł wykonawczy SM (...))

oraz podatku dochodowego od osób fizycznych prowadzących pozarolniczą działalność gospodarczą lub działy specjalne produkcji rolnej za okresy stwierdzone tytułami wykonawczymi:

- (...) (tytuł wykonawczy SM (...))
- (...) (tytuł wykonawczy SM (...))
- (...) (tytuł wykonawczy SM (...))
- (...) (tytuł wykonawczy SM (...)),

2. zasądza od pozwanej 10 800 zł na rzecz Skarbu Państwa – Prokuratorii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego wraz z odsetkami w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie w spełnieniu świadczenia pieniężnego, za czas od dnia uprawomocnienia się orzeczenia, którym je zasądzono, do dnia zapłaty,

3. nakazuje ściągnąć od pozwanej na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Poznaniu 10 000 zł tytułem opłaty sądowej.

sędzia Jolanta Czajka-Bałon

UZASADNIENIE

Powód Skarb Państwa reprezentowany przez Naczelnika Urzędu Skarbowego w C. w pozwie, który wpłynął do tut. Sądu w dniu 30 grudnia 2019 r. skierowanym przeciwko E. G. wniósł o:

uznanie za bezskuteczną wobec niego **umowy o podział majątku wspólnego** zawartej pomiędzy dłużnikiem podatkowym A. G. (1), a jego żoną E. G. w formie aktu notarialnego (Rep. A (...)) w dniu 30 grudnia 2014 r. w zakresie jakim dokonano ich podziału majątku wspólnego (wspólność ustawowa małżeńska) w ten sposób, że E. G. nabyła w całości niezabudowaną nieruchomości stanowiącą działkę nr (...), położoną w Z., objętą księgą wieczystą Kw. Nr (...), opisaną w § 1 ww. aktu oraz spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu mieszkalnego oznaczonego nr (...), usytuowanego w budynku położonym w C. przy ul. (...), opisane w § 2 tego aktu (obecnie objęte księgą wieczystą Kw. nr (...))

w celu zaspokojenia przysługujących powodowi Skarbowi Państwa - Naczelnikowi Urzędu Skarbowego w C. (wierzycielowi), w stosunku do A. G. (1) (dłużnika podatkowego) wierzytelności wraz z należnościami odsetkowymi od zaległości podatkowych powiększonymi o koszty upomnień i koszty egzekucji, których łączna wysokość uwzględniając należność główną oraz odsetki za zwłokę na dzień 30 grudnia 2014 r. wyniosła 263.982,02 zł, w tym 243.316,02 zł należności głównej oraz 20,666 zł odsetek, z tytułu:

1. podatku od towarów i usług za okresy:

- (...) (tytuł wykonawczy SM (...))
- (...) (tytuł wykonawczy SM (...))
- (...) (tytuł wykonawczy SM (...))
- (...) (tytuł wykonawczy SM (...))
- (...) (tytuł wykonawczy SM (...))
- (...) (tytuł wykonawczy SM (...))

2. podatku dochodowego od osób fizycznych prowadzących pozarolniczą działalność gospodarczą lub działy specjalne produkcji rolnej za okresy :

- (...) (tytuł wykonawczy SM (...))
- (...) (tytuł wykonawczy SM (...))
- (...) (tytuł wykonawczy SM (...))
- (...) (tytuł wykonawczy SM (...)).

Ponadto powód wniosł o zasądzenie od pozwanej na swoją rzecz kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego na rzecz Skarbu Państwa –Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej, według norm przepisanych wraz z odsetkami w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie w spełnieniu świadczenia pieniężnego, za czas od dnia uprawomocnienia się orzeczenia, którym je zasądzono, do dnia zapłaty.

W uzasadnieniu powód wskazał, że przysługują mu wobec A. G. (1) (dłużnika podatkowego) wymagalne wierzytelności pieniężne z tytułu niezapłaconych zobowiązań podatkowych w podatku od towarów i usług oraz w podatku dochodowym wraz z należnościami odsetkowymi od zaległości podatkowych powiększonymi o koszty upomnień i koszty egzekucji, których łączna wysokość uwzględniając należność główną oraz odsetki za zwłokę na dzień 30 grudnia 2014 r. wyniosła 263.982,02 zł. w tym 243.316,02 zł należności głównej oraz 20,666 zł odsetek. Dłużnik A. G. (1) prowadził działalność gospodarczą pod nazwą „ (...)” od 26.03.2001 r. do 31.12.2018 r. w zakresie inżynierii i doradztwa technicznego. Prowadzone postępowanie egzekucyjne wykazało, że dłużnik nie posiada wystarczających środków majątkowych na pokrycie chociażby części należności przysługujących w stosunku do powoda. W wykazie majątku sporządzonym w dniu 23 maja 2018 r. dłużnik wskazał, że nie posiada nieruchomości, środków finansowych, ani wierzytelności i innych praw majątkowych jak również ruchomości. Powód ustalił, że w dniu 30 grudnia 2014 r. dłużnik podatkowy A. G. (1) i jego żona E. G. zawarli w formie aktu notarialnego (Rep. A (...)) umowę majątkową małżeńską ustanawiając rozdzielną majątkową. Kolejną zaś, kwestionowaną przez powoda **umową o podział majątku wspólnego** z tego samego dnia (Rep. A 12781/2014) dokonali podziału majątku wspólnego w ten sposób, że E. G. nabyła w całości niezabudowaną nieruchomość stanowiącą działkę nr (...), położoną w Z., objętą księgą wieczystą Kw. Nr (...), opisaną w § 1 ww. aktu oraz spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu mieszkalnego oznaczonego nr (...), usytuowanego w budynku położonym w C. przy ul. (...), opisane w § 2 tego aktu (obecnie objęte księgą wieczystą Kw. nr (...)). W ocenie powoda nieodpłatny charakter kwestionowanej czynności prawnej, skutkuje uznaniem, iż w sprawie znajdzie zastosowanie ułatwienie dowodowe, które statuuje art.528 k.c. Zaskarżona umowa stanowiła nieodpłatną czynność, zasadnym jest także zastosowanie w niniejszym postępowaniu domniemania ustanowionego w przepisie art. 529 k.c. Wyzbycie się majątku przez dłużnika wskutek dokonaniu czynności prawnej miało na celu wyłącznie ochronę majątku przed przymusowym dochodzeniem przez wierzyciela swojej należności. Wskutek rozporządzenia składnikami majątku (spółdzielczym własnościowym prawem do lokalu mieszkalnego oraz nieruchomością na mocy zaskarżonej umowy dłużnik A. G. (1) stał się niewypłacalny w rozumieniu przepisów o skardze pauliańskiej. W ocenie powoda zaskarżona czynność prawna została dokonana z pokrzywdzeniem wierzyciela, spowodowała niewypłacalność dłużnika (k. 3-7).

W odpowiedzi na pozew pozwana wniosła o oddalenie powództwa i zasądzenie od powoda na rzecz pozwanej kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. W uzasadnieniu wskazała, że powód nie wykazał aby przedmiotowa czynność podziału majątku wspólnego dokonana została z jego pokrzywdzeniem albowiem egzekucja nie była i nie mogła być prowadzona z majątku wspólnego stron. Taka egzekucja byłaby możliwa jedynie wtedy, gdy odpowiedzialność małżonka, w tym przypadku pozwanej zostałaby stwierdzona w trybie określonym w Ordynacji podatkowej. Powód zaś nie prowadził egzekucji z majątku wspólnego małżonków, a odpowiedzialność pozwanej nie została nigdy ustalona. W świetle zaś art. 29 Ordynacji podatkowej, gdy prowadzona egzekucja dotyczy majątku wspólnego zobowiązanego i jego małżonka, należy wystawić tytuł wykonawczy przeciwko obojgu małżonkom, bowiem tylko wówczas zobowiązany i jego małżonek uprawnieni będą do wnoszenia przewidzianych w ustawie środków zaskarżenia. Ze względu powyższych, w ocenie pozwanej należy przyjąć, że powód nie był w grudniu 2014 r. i nadal nie jest pokrzywdzonym w rozumieniu art.527 k.c., gdyż nie mógł i nadal nie może prowadzić egzekucji z majątku wspólnego (k.116-119).

W odpowiedzi, powód podtrzymał swoje stanowisko w sprawie dodając, że w świetle ugruntowanego stanowiska zawartego w orzecznictwie Sądu Najwyższego istnieje możliwość stosowania skargi pauliańskiej do ochrony należności publicznoprawnych, w tym należności podatkowych. Natomiast wierzyciel występujący ze skargą pauliańską nie ma obowiązku wskazania sposobu, w jaki zamierza skorzystać z wyroku uwzględniającego powództwo (k.132-134).

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

A. G. (1)- mąż pozwanej prowadził działalność gospodarczą pod nazwą (...) od 26.03.2001 r. do 31.12.2018 r. w zakresie inżynierii i związane z nią doradztwo techniczne.

A. G. (1) jest dłużnikiem Skarbu Państwa – Naczelnika Urzędu Skarbowego w C. z tytułu niezapłaconych zobowiązań podatkowych w podatku od towarów i usług oraz w podatku dochodowym za poszczególne okresy 2011, 2012, 2013 i 2014 r. i należność z tego tytułu z należnościami odsetkowymi od zaległości podatkowych powiększonymi o koszty upomnień i koszty egzekucji, których łączna wysokość uwzględniając należność główną oraz odsetki za zwłokę na dzień 30 grudnia 2014 r. wyniosła 263.982,02 zł, w tym 243.316,02 zł należności głównej oraz 20,666 zł odsetek. A. G. (1) posiada zaległości :

- w zakresie podatku od towarów i usług za okresy:

- (...) (tytuł wykonawczy SM (...))
- (...) (tytuł wykonawczy SM (...))
- (...) (tytuł wykonawczy SM (...))
- (...) (tytuł wykonawczy SM (...))
- (...) (tytuł wykonawczy SM (...))
- (...) (tytuł wykonawczy SM (...))

- w zakresie podatku dochodowego od osób fizycznych prowadzących pozarolniczą działalność gospodarczą lub działy specjalne produkcji rolnej za okresy :

- (...) (tytuł wykonawczy SM (...))
- (...) (tytuł wykonawczy SM (...))

- (...) (tytuł wykonawczy SM (...))

- (...) (tytuł wykonawczy SM (...)).

Wyżej wymienione zaległości podatkowe zostały objęte wystawionymi przez powoda skarbowymi tytułami wykonawczymi, wydanymi w okresie od lipca 2012 r. do czerwca 2015 r. na podstawie złożonych przez dłużnika zeznań i deklaracji podatkowych. Wystawiono następujące tytuły wykonawcze: SM (...), SM (...), SM (...), SM (...), SM (...), SM (...), SM (...), SM (...), SM (...). Wierzytelności pieniężne, o których mowa wyżej, o ochronę których występuje strona powodowa również w dacie wytoczenia powództwa (30 grudnia 2019 r.) istnieją i są wymagalne.

Dowód: okoliczności bezsporne, nadto listy zaległości dłużnika na dzień 30 grudnia 2014 r. (k. 59), tytuły wykonawcze SM (...), SM (...), SM (...), SM (...), SM (...), SM (...), SM (...), SM (...), SM (...), SM (...) wraz załącznikami i potwierdzeniami odbioru (k. 32-58), deklaracje podatkowe (k.9-31), dane z (...) dotyczące A. G., k. 77-78,

W dniu 30 grudnia 2014 r. dłużnik podatkowy A. G. (1) i jego żona E. G. zawarli w formie aktu notarialnego (Rep. A 12776/2014) umowę majątkową małżeńską ustanawiając rozdzielność majątkową.

Kolejną umową z tego samego dnia, kwestionowaną przez powoda, **umową o podział majątku wspólnego** (Rep. A (...)), w § 6 dokonali podziału majątku wspólnego w ten sposób, że E. G. nabyła w całości niezabudowaną nieruchomość stanowiącą działkę nr (...), o obszarze 0.1007 ha, położoną w Z., objętą księgą wieczystą Kw. Nr (...), opisaną w § 1 ww. aktu oraz spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu mieszkalnego oznaczonego nr (...), usytuowanego w budynku położonym w C. przy ul. (...), opisane w § 2 tego aktu (obecnie objęte księgą wieczystą Kw. nr (...)) i to nieodpłatnie. W § 3 tej umowy strony potwierdziły, że w ich małżeństwie obowiązuje umowna rozdzielność majątkowa małżeńska oraz, że do chwili obecnej nie dokonywali podziału majątku wspólnego, a udziały ich są równe i wynoszą po połowie. W chwili zawierania umowy pozwana i dłużnik powoda A. G. (1) mieszkali razem, małżeństwem są od 1993 roku. W tamtym okresie pozwana nie pracowała zawodowo.

W 2015 roku, w dniu 30 maja roku pozwana E. G. ww. niezabudowaną nieruchomość stanowiącą działkę nr (...), o obszarze 0.1007 ha, położoną w Z. sprzedała Ł. B. i D. C. i tego samego roku w dniu 3 sierpnia również ww. spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu mieszkalnego dokonała sprzedaży na rzecz małżonków P. i A. S.. Pozwana zakupiła pół bliźniaka z odrębnymi wejściami. Nadal zamieszkuje z mężem A. G. (1).

Dowód: kopia aktu notarialnego Rep. A nr (...) (k. 76), kopia aktu notarialnego Rep. A nr (...) (60-62), odpis księgi wieczystej KW Nr (...) (k. 63-70), odpis księgi wieczystej KW Nr (...) (k.71-75), zeznania pozwanej E. G. (k. 169-170).

Od 2015 roku była prowadzona przez powoda egzekucja w stosunku do dłużnika A. G. (1) celem wyegzekwowania zadłużeń z tytułu podatku od towarów i usług oraz podatku dochodowego objętych pozwem. Powód podejmował liczne czynności egzekucyjne, dokonywał zajęć wierzytelności z rachunku bankowego dłużnika i z innych wierzytelności ale bezskutecznie.

Powód 7 października 2016 r. przekazał komornikowi sądowemu przy Sądzie Rejonowym w Chodzieży W. J. tytuły wykonawcze celem wyegzekwowania należności podatkowych od dłużnika A. G. (1). Postanowieniem z dnia 07 grudnia 2016 r. komornik sądowy W. J. umorzył postępowanie egzekucyjne stwierdzając, że egzekucja z ruchomości, wynagrodzenia i wierzytelności jest bezskuteczna. W wykazie majątku sporządzonym w dniu 23 maja 2018 r. dłużnik A. G. (1) wskazał, że nie posiada nieruchomości, środków finansowych, ani wierzytelności i innych praw majątkowych jak również ruchomości.

Postanowieniem z dnia 26.02.2019 r. powód umorzył postępowanie egzekucyjne z tytułu zadłużeń w podatku od towarów i usług oraz podatku dochodowego objętych pozwem z uwagi na brak możliwości wyegzekwowania zaległości.

Dowód: zawiadomienie o zajęciu wierzytelności z rachunku bankowego wraz z odpowiedzią oraz o zajęciu wierzytelności z innej wierzytelności pieniężnej, (k. 83-104), pismo powoda z 7.10. (...), (k.82), postanowienie z 7.12.2016 r. w sprawie Km (...) (k.81), protokół o stanie majątkowym zobowiązanego z 23.05.2018 r.(k. 80), postanowienie powoda z 26.02.2019r. o umorzeniu egzekucji (k.79),

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie dokumentów złożonych do akt sprawy oraz zeznań pozwanej E. G..

Oceny dokumentów zgromadzonych w aktach niniejszej sprawy Sąd dokonał mając na względzie przepisy art. 244 § 1 k.p.c. i art. 245 k.p.c. oraz to, że ich wartość dowodowa nie została zakwestionowana przez żadną ze stron w trybie art. 252 k.p.c. i art. 253 k.p.c., a Sąd nie znalazł powodów by to uczynić z urzędu.

Stosownie do treści art. 299 k.p.c. Sąd dopuścił w sprawie również dowód z przesłuchania stron (ograniczając go do przesłuchania pozwanej).

Zeznania pozwanej Sąd ocenił jako mało wiarygodne i nie znajdujące potwierdzenia w pozostałym materiale dowodowym. Sąd nie dał wiary zeznaniom pozwanej co do okoliczności jakie towarzyszyły zawarciu przez pozwaną

i A. G. (1) umowy majątkowej małżeńskiej ustanawiającej rozdzielną majątkową oraz umowy o podział majątku wspólnego. Zapewne było to podyktowane względami osobistymi jak twierdzi pozwana ale nie w celu wynagrodzenia jej krzywd od męża, który miał ją zdradzać ale w ocenie sądu aby uniknąć egzekucji należności podatkowych wobec małżonka pozwanej z ich majątku wspólnego. Gdyby faktycznie małżonek pozwanej miał tak nagannie się zachowywać, to zapewne nie przyjęła by go pozwana pod swój dach. Ponadto niewiarygodne są twierdzenia pozwanej, że nie była zorientowana w sytuacji finansowej firmy męża zważywszy, że nie pracowała zawodowo i razem z dzieckiem była wyłącznie na utrzymaniu męża. Sama też stwierdziła, że początkowo A. G. (1) zatrudniał nawet kilku pracowników, a ostatnio tylko jednego. Powinny wzbudzić u niej wątpliwości i zastanowienie, że małżonek chce ustalenia rozdzielną majątkową i ona nabędzie cały ich dotychczasowy wspólny majątek bez rozliczenia się z mężem. To jest klasyczne zachowanie małżonków w celu uniknięcia odpowiedzialności za długi jednego z małżonków majątkiem wspólnym. Nie do przyjęcia są twierdzenia pozwanej, że mąż prowadził firmę i miał majątek w postaci sprzętu, licencji oraz zawartych umów i że to co sobie zostawił było uczciwym rozliczeniem. Poza samymi stwierdzeniami, pozwana nie przedstawiła żadnego materiału dowodowego, który potwierdził by, że tak faktycznie było. Nie wskazała jakie konkretnie składniki majątku otrzymał A. G. (1) i w jakiej wysokości. Ponadto wątpliwości sądu co do uczciwości pozwanej i jej męża budzi dalsze postępowanie pozwanej, która krótko po podziale majątku, w 2015 roku dokonuje zbycia nieruchomości i spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu mieszkalnego i dokonuje zakupu pół bliźniaka, a co ciekawe w tym czasie jeszcze nie pracuje zawodowo, pracę rozpoczęła w 2017 roku. Twierdzi, że utrzymuje się z oszczędności, a w ocenie sądu nadal utrzymuje ją mąż A. G. (1).

Podkreślić należy, że niniejsze postępowanie Sąd prowadził w granicach inicjatywy dowodowej stron. Sąd nie widział celowości, ani potrzeby prowadzenia postępowania dowodowego z urzędu oczekując, iż strony same będą w procesie należycie dbać o udowodnienie swoich racji i faktów, z których wywodzą skutki prawne (art. 6 k.c.), zwłaszcza biorąc pod uwagę, że obie strony postępowania były reprezentowane w toku sprawy przez fachowych pełnomocników.

Należy w tym miejscu również zauważyć, że Sąd dokonując oceny materiału dowodowego kieruje się zasadą, iż wiarygodność i moc dowodów ocenia według własnego przekonania, na podstawie wszechstronnego rozważenia materiału zebranego w danej, konkretnej sprawie.

Sąd zważył, co następuje:

Podstawę prawną zgłoszonego przez powoda roszczenia o uznanie czynności prawnej za bezskuteczną względem niego stanowiły przepisy Tytułu X Księgi trzeciej Kodeksu cywilnego, regulujące ochronę wierzyciela w razie niewypłacalności dłużnika, czyli instytucję tzw. skargi pauliańskiej. Podstawową jej regulację zawiera art. 527 § 1 i 2 k.c., który ma następującą treść:

§ 1. Gdy wskutek czynności prawnej dłużnika dokonanej z pokrzywdzeniem wierzycieli osoba trzecia uzyskała korzyść majątkową, każdy z wierzycieli może żądać uznania tej czynności za bezskuteczną w stosunku do niego, jeżeli dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli, a osoba trzecia o tym wiedziała lub przy zachowaniu należytej staranności mogła się dowiedzieć.

§ 2. Czynność prawna dłużnika jest dokonana z pokrzywdzeniem wierzycieli, jeżeli wskutek tej czynności dłużnik stał się niewypłacalny albo stał się niewypłacalny w wyższym stopniu, niż był przed dokonaniem czynności.

Na podstawie przytoczonego przepisu należy przyjąć, że przesłankami uznania czynności prawnej za bezskuteczną względem wierzyciela, które muszą wystąpić łącznie, są:

1. istnienie przedmiotu ochrony w postaci zaskarżalnej wierzytelności pieniężnej,
2. dokonanie przez dłużnika ważnej czynności prawnej z osobą trzecią,
3. uzyskanie w wyniku tej czynności przez osobę trzecią korzyści majątkowej,

4. spowodowanie przez tę czynność pokrzywdzenia wierzyciela (w wyniku popadnięcia przez dłużnika na jej skutek w stan niewypłacalności lub zwiększonej niewypłacalności),
5. istnienie u dłużnika, w trakcie dokonywania czynności, świadomości, że działa z pokrzywdzeniem wierzycieli,
6. działanie osoby trzeciej w złej wierze, czyli jej wiedza lub możliwość dowiedzenia się – przy zachowaniu przez nią należytej staranności – o działaniu dłużnika ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli.

Na podstawie art. 530 k.c. wierzyciel może dochodzić także ochrony wierzytelności przyszłych. Zgodnie z jego treścią przepisy artykułów poprzedzających (art. 527-529 k.c.) stosuje się odpowiednio w wypadku, gdy dłużnik działał w zamiarze pokrzywdzenia przyszłych wierzycieli. Jeżeli jednak osoba trzecia uzyskała korzyść majątkową odpłatnie, wierzyciel może żądać uznania czynności za bezskuteczną tylko wtedy, gdy osoba trzecia o zamiarze dłużnika wiedziała.

Wierzyciel może żądać w drodze powództwa o ukształtowanie stosunku prawnego (art. 531 k.c.) by ww. czynności prawne zostały uznane w stosunku do niego za bezskuteczne, a w konsekwencji by wierzyciel mógł zostać zaspokojony z tego, co skutkiem owej czynności wyszło z majątku dłużnika lub do niego nie weszło.

Ciężar udowodnienia ww. przesłanek spoczywa na wierzycielu, co znajduje wyraz w treści art. 6 k.c. (por. A. Kidyba (red.), Kodeks cywilny. Komentarz. Tom III. Zobowiązania – część ogólna, Lex 2014.), jednak ustawodawca przewidział ułatwienia dowodowe w formie domniemań. Po pierwsze, w zakresie pokrzywdzenia wierzyciela poprzez uznanie, że taka sytuacja zachodzi, jeżeli wskutek tej czynności dłużnik stał się niewypłacalny albo stał się niewypłacalny w wyższym stopniu, niż był przed dokonaniem czynności (art. 527 § 2 k.c.) Po drugie, co do wiedzy osoby trzeciej o pokrzywdzeniu, gdy osoba trzecia pozostaje w bliskiej relacji z dłużnikiem (art. 527 § 3 i 4 k.c.). Jednakże konstrukcja art. 530 k.c. wskazuje, że również w sytuacji, gdy osoba trzecia pozostaje z dłużnikiem w bliskim stosunku, istotny jest nie charakter stosunku, ale charakter nabycia, odpłatny lub nieodpłatny. Z tej też przyczyny, do takiej osoby nie mają zastosowania domniemania prawne z art. 527 § 3 i 4 k.c.

Mając na uwadze, że obalenie przyjętych domniemań należy do strony wywodzącej odmienne skutki prawne z nich płynące, należało uznać, że zebrany w sprawie materiałem dowodowym, powód wykazał istnienie podstawowych przesłanek warunkujących uznanie skargi pauliańskiej za zasadną, zważywszy na charakter czynności z dnia 30 grudnia 2014 r., której bezskuteczności domagano się w pozwie.

Na wstępie warto wyjaśnić albowiem jest to w zasadzie jedyny zarzut pozwanej o dopuszczalności tego postępowania wobec niej, że możliwość stosowania skargi pauliańskiej do ochrony należności publicznoprawnych, w tym należności podatkowych, było przedmiotem rozważań Trybunału Konstytucyjnego, Sądu Najwyższego, sądów powszechnych i administracyjnych (por. m.in. Uchwałę SN z 12.03.2003 r, sygn. III CZP 85/02, wyrok SN z 28.10.2010 r., sygn. II CSK 227/10). W świetle ugruntowanego stanowiska zawartego w orzecznictwie Sądu Najwyższego istnieje możliwość stosowania skargi pauliańskiej do ochrony należności publicznoprawnych, w tym należności podatkowych. Trybunał Konstytucyjny w wyroku z dnia 18 kwietnia 2018r., sygn.. akt K 52/18 orzekł, że art. 527 k.c. w zakresie , w jakim znajduje zastosowanie na zasadzie analogii legis do ochrony należności publicznoprawnych , jest zgodny z art.2 Konstytucji. W uzasadnieniu ww. orzeczenia Trybunał Konstytucyjny podkreślił, że organy podatkowe sięgając w procesie cywilnym do skargi pauliańskiej, nie działają władczo, tj. nie działają w sferze imperium. Wyrok w procesie pauliańskim nie tworzy nowych podatkowo-prawnych stanów faktycznych polegających podatkowaniu, nie powoduje też rozszerzenia zakresu opodatkowania, lecz jedynie stwarza wierzycielowi możliwość przeprowadzenia w przyszłości skutecznej egzekucji należności publicznoprawnej z przedmiotów majątkowych, których dłużnik się wyżył w celu pokrzywdzenia wierzyciela. Sąd stwierdzając bezskuteczność umowy zawartej między dłużnikiem publicznoprawnym i osobą trzecią, nie wkracza w obszar uprawnień i obowiązków podatkowych o charakterze materialnoprawnym; nie nakłada na osobę trzecią żadnego nowego ciężaru podatkowego.

Trzeba zaznaczyć, że wierzyciel występujący ze skargą paliańską nie ma obowiązku wskazania sposobu, w jaki zamierza skorzystać z wyroku uwzględniającego powództwo. Również sąd nie bada czy w przyszłości taki wierzyciel ma szansę wyegzekwować swoją wierzytelność od osoby trzeciej. Wyrok uznający na podstawie art. 527 k.c. bezskuteczność określonej czynności prawnej przenoszącej przedmiot lub prawo z majątku dłużnika do majątku osoby trzeciej nie powoduje ich powrotu do majątku dłużnika, lecz jedynie daje wierzycielowi prawo zaspokojenia się z tego przedmiotu lub prawa, pozostających w majątku osoby trzeciej, przed jej wierzycielami. Wierzyciel może prowadzić egzekucję z tego przedmiotu lub prawa na podstawie tytułu wykonawczego wystawionego przeciwko dłużnikowi, bez konieczności uzyskania tytułu wykonawczego przeciwko osobie trzeciej. Może też z powołaniem się na prawomocny wyrok uwzględniający powództwo o ubezskutecznienie wytoczone przeciwko osobie trzeciej wystąpić z odrębnym powództwem o zapłatę. Dług podatnika zostanie więc zaspokojony z majątku osoby trzeciej, działającej przeciw złej wierze.

Przenosząc te rozważania do niniejszej sprawy, należy stwierdzić, że przytoczona przez stronę pozwaną w odpowiedzi na pozew argumentacja prawna dotycząca przepisów ordynacji podatkowej nie ma znaczenia dla rozstrzygnięcia przedmiotowej sprawy. Sąd w tym postępowaniu nie bada czy wobec pozwanej, małżonki dłużnika podatkowego został wystawiony lub czy powinien być wystawiony tytuł wykonawczy lub tytuł wykonawczy wobec obojga małżonków albowiem przepisy ordynacji podatkowej na które powołuje się pozwana mają zastosowanie w sytuacji gdy wierzyciel podatkowy prowadzi egzekucję z majątku wspólnego małżonków. Bezspornym jest, że powód nie prowadził takiej egzekucji albowiem pozwana i dłużnik podatkowy kwestionowaną umową o podział majątku wspólnego tej egzekucji po prostu uniknęli. W okresie kiedy powód prowadził egzekucją należności podatkowych od A. G. (1), pozwana oraz jej mąż A. G. (1) nie mieli już wspólnego majątku. Dlatego w niniejszym postępowaniu powód wystąpił o zaskarżenie skargą pauliańską umowy o podział majątku wspólnego zawartej pomiędzy dłużnikiem podatkowym A. G. (1), a jego żoną E. G., a nie żąda ustalenia odpowiedzialności pozwanej za zobowiązania podatkowe małżonka w oparciu o przepisy ordynacji podatkowej. Te kwestie być może będą rozważane w sytuacji gdy wierzyciel podatkowy, w razie uwzględnienia powództwa ze skargi pauliańskiej w przyszłości będzie chciał przeprowadzić skuteczną egzekucji należności publicznoprawnej z przedmiotów majątkowych, których dłużnik się wyżył w celu pokrzywdzenia wierzyciela.

Ponadto bezsporne w sprawie jest, że powodowi przysługują w stosunku do A. G. (1) – małżonka pozwanej wymagalne wierzytelności podatkowe objęte wyżej opisanymi tytułami wykonawczymi za okresy od września 2012 r. do grudnia 2014 r. z tytułu VAT oraz za okres od grudnia 2011 r. do grudnia 2014 r. z tytułu PIT. Tu wymaga wyjaśnienia, że zgodnie z dyspozycją art. 21 § 1 pkt 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Ordynacja podatkowa (tekst jednolity Dz.U. z 2017 r., poz. 201), zobowiązanie podatkowe powstaje z dniem zaistnienia zdarzenia, z którym ustawa podatkowa wiąże powstanie takiego zobowiązania. Zatem zobowiązanie podatkowe powstaje z mocy samego prawa, bez konieczności wydawania w takim wypadku decyzji podatkowej. W niniejszej sprawie dotyczy to zaległości podatkowych A. G. (1) z tytułu VAT i PIT za grudzień 2014 r. wskazanych w pozwie jako zobowiązania objęte ochroną ze skargi pauliańskiej. Również na podstawie art. 530 k.c. wierzyciel może dochodzić także ochrony wierzytelności przyszłych.

Bezsporne jest także, że dniu 30 grudnia 2014 r. dłużnik podatkowy A. G. (1) i jego żona E. G. zawarli w formie aktu notarialnego umowę o podział majątku wspólnego wskutek, którego E. G. nabyła w całości niezabudowaną nieruchomość oraz spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu mieszkalnego bezpłatnie. Niewątpliwie jest, że na skutek zaskarżonej umowy o podział majątku, z majątku dłużnika wyszły nieruchomości objęte ww. umową, a pozwana E. G. poprzez ich nabycie na własność uzyskała korzyść majątkową. Na gruncie niniejszej sprawy aktualne pozostawało uregulowanie zawarte w art. 528 k.c. W myśl wysłowionej w tym przepisie normy, jeżeli wskutek czynności prawnej dokonanej przez dłużnika z pokrzywdzeniem wierzycieli osoba trzecia uzyskała korzyść majątkową bezpłatnie, wierzyciel może żądać uznania czynności za bezskuteczną, chociażby osoba ta nie wiedziała i nawet przy zachowaniu należytej staranności nie mogła się dowiedzieć, że dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli.

W rozpatrywanym przypadku skargą pauliańską została zaskarżona zawarta w formie aktu notarialnego umowa o podział majątku wspólnego z dnia 30 grudnia 2014 roku, na mocy której dłużnik powoda bezpłatnie przeniósł na rzecz pozwanej swój udział w prawie własności działki oraz spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu mieszkalnego opisanych wyżej. Nieodpłatny charakter tej umowy nie budził wątpliwości Sądu. Co prawda pozwana podnosiła, że mąż zatrzymał firmę i jej wartość była podobna do tego co uzyskała w ramach podziału majątku ale w żaden sposób tego nie wykazała. Dlatego w rozstrzyganej sprawie nie było istotne, czy pozwana E. G. wiedziała lub przy zachowaniu należytej staranności mogła wiedzieć, że jej mąż A. G. (1) działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli. Wiedza pozwanej w tym wypadku była całkowicie obojętna i pozostawała poza zakresem badania przez Sąd przy rekonstruowaniu stanu faktycznego. Dla uznania zgłoszonego roszczenia za usprawiedliwione wystarczyło zatem spełnienie pozostałych warunków przewidzianych w art. 527 k.c.

Zdaniem Sądu, skutek dokonania zaskarżonej czynności prawnej doszło do pokrzywdzenia wierzyciela. Jak wspomniano wcześniej, czynność prawna dłużnika **jest dokonana z pokrzywdzeniem wierzycieli**, jeżeli skutek tej czynności **dłużnik** stał się niewypłacalny albo stał się niewypłacalny w wyższym stopniu, niż był przed dokonaniem czynności (art. 527 § 2 k.c.). Stan niewypłacalności występuje m.in. wówczas, gdy egzekucja prowadzona zgodnie z przepisami procedury cywilnej nie doprowadziła do zaspokojenia wierzyciela, co miało miejsce w przypadku powoda (k.79-81 akt sprawy niniejszej).

Najistotniejszą przesłanką uznania powództwa był jednak fakt niewypłacalności dłużnika, do której doprowadziły czynności objęte skargą. Przez niewypłacalność na tle art. 527 § 2 k.c. rozumie się aktualny brak możliwości wywiązania się przez dłużnika ze zobowiązań finansowych. Zachodzi ona również wówczas, gdy egzekucja prowadzona według przepisów kodeksu postępowania cywilnego nie mogłaby przynieść zaspokojenia wierzytelności, gdyż brak wystarczających do tego składników majątkowych. Nie istotne przy tym jest, jaki charakter ma czynność prowadząca do niewypłacalności, gdyż może być wykonana odpłatnie, jak i nieodpłatnie. Ustawodawca wymaga za to, aby czynność objęta skargą prowadziła do powstania lub zwiększenia niewypłacalności.

Wypadało przy tym zaznaczyć, że w świetle wyżej powołanego przepisu, ocena zasadności skargi pauliańskiej wymagała ustalenia, czy pokrzywdzenie wierzycieli zachodziło w chwili orzekania. W innym momencie nie wiadomo bowiem, czy prawo zaspokojenia doznało uszczerbku. Miarodajnie można to ocenić dopiero w chwili poszukiwania zaspokojenia (zob. wyrok z dnia 19 lutego 2010 roku, sygn. akt IV CSK 303/09, LEX nr 852580, z dnia 5 marca 2008 roku, sygn. akt V CSK 471/07, LEX nr 393871). Jak to wynikało natomiast z przeprowadzonego postępowania dowodowego, wierzyciel w żadnym stopniu nie został zaspokojony, a postępowania egzekucyjne zostały umorzone jako bezskuteczne z powodu braku majątku. Jednocześnie dłużnik A. G. (1) w następstwie nieodpłatnego przeniesienia prawa własności nieruchomości i spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu mieszkalnego na rzecz E. G. wyzbył się trwałego składnika majątku, o znacznej wartości, z którego z wysokim prawdopodobieństwem można byłoby wyegzekwować, choćby częściowo, należności podatkowe. Bez problemu powód za pewne przeprowadziłby wówczas egzekucję z majątku wspólnego małżonków zgodnie z przepisami Ordynacji podatkowej.

Powyzsze okoliczności wystarczały zdaniem Sądu do przyjęcia, że kwestionowana w niniejszym postępowaniu czynność prawna obejmująca umowę o podział majątku wspólnego z 30 grudnia 2014 r. została dokonana z pokrzywdzeniem powoda.

Dla uznania opisanej wyżej czynności prawnej za bezskuteczną względem powoda konieczne było ustalenie, że dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzyciela. Samo pokrzywdzenie wierzyciela nie musi być objęte zamiarem dłużnika, wystarczy, żeby dłużnik takie pokrzywdzenie przewidywał w granicach ewentualności. Innymi słowy, wystarczająca będzie u dłużnika świadomość możliwości wystąpienia pokrzywdzenia. Z ugruntowanego w tym zakresie orzecznictwa wynikało, że świadomość pokrzywdzenia nie musiała dotyczyć osoby konkretnego wierzyciela, wystarczy świadomość pokrzywdzenia wierzycieli w ogóle. Może ona dotyczyć innego wierzyciela niż wierzyciel, który żąda uznania czynności za bezskuteczną (zob. wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 10 stycznia 1995r., sygn. akt I ACr 1014/94, OSP 1995, z. 10, poz. 206; wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 19 listopada 1997r., sygn. akt

I ACa 737/97, Apel.-W-wa 1998, nr 4, s. 36). Świadomość działania z pokrzywdzeniem wierzycieli powinna zachodzić w dacie dokonywania zaskarżonej skargą pauliańską czynności prawnej.

W przekonaniu tut. Sądu istnienie po stronie dłużnika świadomości pokrzywdzenia wierzyciela w realiach niniejszej sprawy zostało wykazane. Dłużnik prowadził działalność gospodarczą i orientował się jakie posiada zaległości podatkowe zważywszy, że wystawiane przez powoda tytuły wykonawcze były na podstawie złożonych przez dłużnika zeznań i deklaracji podatkowych. Ponadto w świetle art. 21 § 1 pkt 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r – Ordynacja podatkowa (tekst jednolity Dz.U. z 2017 r., poz. 201), zobowiązanie podatkowe powstaje z dniem zaistnienia zdarzenia, z którym ustawa podatkowa wiąże powstanie takiego zobowiązania. Zatem zobowiązanie podatkowe powstaje z mocy samego prawa, bez konieczności wydawania w takim wypadku decyzji podatkowej. Ponadto zaskarżona czynność prawna została dokonana kiedy były już wymagalne należności podatkowe objęte pozwem, powód wystawił tytuły wykonawcze, które zostały doreczone dłużnikowi. Oznaczało to, że dłużnik A. G. (1) musiał wiedzieć o ciążącym na nim wymagalnym zadłużeniu i mimo tej wiedzy zdecydował się przenieść pod tytułem darmym prawo własności przedmiotowej nieruchomości oraz spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu mieszkalnego..

W tym stanie rzeczy Sąd uznał powództwo za zasadne, o czym orzekł na podstawie wyżej wskazanych przepisów w pkt 1 wyroku.

O kosztach procesu Sąd orzekł na podstawie art. 98 § 1, § 1¹ i 3 k.p.c. w związku z art. 99 k.p.c. obciążając nimi pozwaną stosownie do wyniku sporu.

Do kosztów procesu poniesionych przez powoda należy 10 800,00 zł wynagrodzenie pełnomocnika (§ 2 pkt 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie, Dz. U. 2017 roku, poz. 1797).

Z uwagi na to, że powód był zwolniony od kosztów sądowych należną opłatę od pozwu w wysokości 10 000 zł sąd nakazał ściągnąć na rzecz Skarbu Państwa od pozwanej Mając na uwadze powyższe, orzeczono jak w pkt 2 i 3 sentencji wyroku.

sędzia Jolanta Czajka-Bałon